

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Art. I. De Vsuris Lucratoriis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

TITVLVS XIX.

De Usuris

Urto & Rapinæ adeo similis est Usura, ut non solum tanquam partus avaritiæ, ac turpe lucrum: sed tanquam Rapina quædam reprobetur, eamque exercentes, Furum instar & Raptorum, obligentur ad restitutionem.

ARTICVLVS I.

De Usura Lucratoria.

SUMMARIUM.

1. Usura alia Lucratoria, alia Moratoria, vel Compensatoria est.
2. Lucratoria est, quod vi mutui ultra sortem exigitur.
3. Si id pretio æstimabile,
4. Et aliunde indebitum sit.
5. Usura alia Realis, alia Mentalis:
6. Pactum usurarium vel Expressum, vel Tacitum est.
7. Usura Lucratoria Ecclesiasticò,
8. Divinò utriusque Testamenti,
9. Et Naturali etiam jure illicita sunt.
10. Neque pro rei mutuo data usu:
11. Neque pro utilitate ex ea proveniente:
12. Neque pro ejus ad tempus carentia exigi aliquid potest.
13. Leges Civiles, usuram permittentes, sunt correctæ.
14. Discrimen inter pecunie & vasorum ad usum concessionem.

15. Usuras solvens injuriam patitur ab exigente.

Et autem usura sic dicta à rei *Usu*: 1. & aliquando contractum, imò tam actum voluntatis internum, quam externam conventionem de lucro usurario, sive ultra sortem percipiendi: aliquando ipsum hujusmodi lucrum denotat, Molina *Tract. 2. de J. & J. disp. 303. n. 1.* Quò posteriori sensu accepta usura alia Lucratoria, alia Compensatoria, & alia Moratoria vocatur.

Lucratoria, sive in sensu huius *Rubricæ*, & propriè accepta Usura, à DD. ferè omnibus receptà definitione, est Lucrum immediatè ex mutuo proveniens, sive pecunia, aut quæcunque alia res temporalis pretiò æstimabilis, & aliunde indebita, quam creditor ultra sortem vi solius mutui alteri dati exigit, & quasi ex iustitia debitam accipit, *can. Plerique 3. & canon. fin. 14. q. 3.* Unde

Patet primò, Usurarium non esse, qui pro mutuo sive in ejus compensationem exigit orationem, sacrificium Missæ, aut accipit beneficium Ecclesiasticum; cum enim hæc sint aliquid spirituale vel spirituali annexum, ea vi mutui exigendò Simonia potius committitur, quam Usura juxta dicta *Tit. 3. n. 7.* Secundo, qui honorem, obsequium aut etiam donù à mutuatario liberè & ex mera liberalitate aut gratitudine sibi delatù aut oblatù admittit; quia sic illanon quasi ex obligatione & vi mu-

F f 2

& vi. mutui debita exiguntur aut accipiuntur, Laiman *Lib. 3. Tract. 4. cap. 16. n. 2.*
 Tertio, qui à mutuario accipit & exigit aliquid aliunde debitum, vg. ut depositum reddat, injustè ablata restituat, ab injusta latione desistat; quia hæc exigens vi mutui dati nullum novum onus mutuario imponit: sed solummodo petit, ut præstet id, quod sine injuria negare non potest, Molina *Tract. 2. cit. disp. 309. pr.* & Lessius *Lib. 2. de J. & J. cap. 20. n. 18.*
 Quarto, qui, rem suam vendendò vel locandò, justò majus pretium aut mercedem exigit ab emptore vel conductore; quia hujusmodi pretii aut mercedis excessus, etsi lucrum injustum sit, tamen non provenit ex mutuo, sed ex iniqua venditione vel locatione, Lessius *l. cit. n. 20.*

Patet secundò, usurarium contrà esse. Primò, qui à mutuario vi contractus mutui exigit; ut operas suas mutuanti potius, quàm alteri locet: uti &, qui ab eodem exigit obsequium aut servitium aliunde indebitum, intercessionem apud Principem, vel honorem aliquem externum deferendum; quia hæc præstandi onus & obligatio pretiò æstimabilis; ac proinde vi solius mutui dati imponi nequit sine usuraria iniquitate, Laiman *cit. n. 2.* & Palao *Tract. 32. disp. 4. p. 11. n. 2.*
 Secundò, qui ab eodè eodè titulò exigit remissionem injuriæ illatæ, vg. in honore; ut ad recantationem aut famæ restitutionem non obligetur: neque teneatur actione injuriarum; quia eum obligaret ad aliquid pretiò æstimabile, scilicet remittendum jus exigendi debitam satisfactionem, quæ pretiò æstimari potest, *cit.*
 Laiman *n. 2.* & Palao *p. 10. n. 3.* Tertio, qui à depositario ex parte aliquid exigit pro jure utendi pecuniâ, apud ipsum depositâ; quia tali pactò contrahitur mutuum, *l. Certi 9. §. fin. ff. de Rebus creditis;* nam pecuniâ, frumentò aliâve re usu

consumptibili utendi jus in alterum transiens transfert eorum dominium, à jure utendi indistinctum; adeoque pro translato in eum jure utendi aliquid exigens id exigit ultra sortem, in quo sita est usura, Laiman *cit. cap. 16. n. 6.* sic declarata

Usura celebri partitione alia Realis est, & alia Mentalis. Illa committitur, quando mutuum datur, interveniente pacto seu conventionione, lucrum aliquod ultra sortem vg. ultra centum creditos florenos post annum decem solvendi. Ista verò non, ut videri potest, committitur solò animò & voluntate lucrum ex mutuo capiendi; hujusmodi enim animi propositum & voluntas usura Interna melius, quàm Mentalis dicitur, ut *Tit. 3. n. 7.* dictum est de Simonia: sed, quando nullò pacto vel conventionione interveniente ex mutuo speratur & intenditur lucrum, non gratuitò, sed ex obligatione, & quasi ex mutuo debitum & offerendum, Navarrus *Comment. de Usuria n. 12. & cit. Laiman n. 4. in fine.* Pactum autem usurarium, aliquando Expressum, vg. cum mutuo dans centum cum mutuario disertè pacificatur, & convenit de decem cum eadem summa tota post annum restituendis: aliquando verò Tacitum est, vg. cum mercator ob dilationem solutionis vg. ultra annum carius vg. centum vendit merces, quarum pretium justum summum sunt 90. vel 95. aut, cum emptor ob anticipatam solutionem merces emit minoris, quàm aliàs valeret, ut infra pluribus declarabitur.

Porro Usuras merè Lucratorias illicitas esse, res est adeò explorata; ut earum exercitium peccaminosum esse, pertinaciter negare sine hæreseos labe nemo possit post decretum Concilii Viennensis, relatū *Clement. Unica §. fin. Sylvester V. Hæresis 1. n. 7. & Farinac. Prax. Criminal. q. 178. n. 85.*
 Dubium

Dubium tamen & controversia quædam est de Jure, quod eas prohibita sunt. Et, Ecclesiasticè quidem eas prohibitas, omnino liquet ex *can. Apostol. 43. Concilii Nicæni cap. 18. & sententiis SS. Ecclesiæ DD. Augustini Hieronymi & Ambrosio, can. 1. can. Quoniam 2. disp. 37. can. 1. Sc. 9. 14. relatis, ex & omnibus Decretis, Constitutionibus ac Rescriptis, subjectis præsentis Rubricæ, non solum Gregorianæ, sed Bonifacianæ quoque & Clementinæ Compilationis.*

An Jure etiam Divino & Naturali, dubitandi ratio primò intuitu non levis est. De illo quidem sive Divino; quòd in Novo Testamento apertè approbati videntur Matth. cap. 25. v. 27. & Lucæ cap. 19. v. 23. quòd locò paterfamilias servum pigrum reprehendens, *Quare, inquit, non dedisti pecuniam meam ad mensam, & ego cum usuris exegissem illam?* In Veteri autem, licet exigi prohiberentur à fratribus seu filiis Israël, respectu Gentium tamen permittebantur Deuter. cap. 23. v. 19. *Non foverabis fratri tuo ad usuram pecuniam Sc. sed alieno: imò præcepta videntur Deuter. cap. 23. v. 10. Foverabis Gentibus multis.* De isto autem sive Naturali; quòd, si usuræ hoc etiam Jure essent illicitæ, nunquam approbatæ fuissent LL. Civilibus ff. & C. de Usuris; cum incredibile omnino sit, earum Conditores à Naturali Jure, cujus ductu præcipuè regebantur, tam enormiter aberrasse.

Earum honestati non leve patrocini-um præstat partim; quòd lucrum accipi & exigi etiam valeat pro concessio usu-vaforum aureorum & argenteorum. Cur non etiam pro usu nummorum? partim, quòd usuras accipiens nemini faciat injuriam; cum promittantur & solvantur à mutuario liberè consentiente: scientem autem & volentem nec injuriam pati, né-

que dolò circumveniri, pateat ex *l. Cum donationis 34. C. de Transact. Reg. Nemo 145. ff. & Reg. Scienti 28. in 6.*

Nihilominus, Usuras Divinò quoque ac Naturali Jure vetitas, D. Thomæ 2. 2. q. 78. art. 1. & cæterorum DD. Catholicorum constans & certa sententia est. Imò de Divino post Concilium Nicenum, *can. Quoniam cit.* relatum, id disertè perhibens, idè apertè tradunt Alexander III. c. *Quia in omnibus 3. c. Super eo 4. Urbanus III. c. Consuluit 10. & Innocentius III. c. Quam perniciosum 11. hic: patetque ex ejus Juris claris textibus, Vidi iniquitatem in civitate: non defecit in plateis ejus usura & dolus Psalm. 54. v. 10. & 12. Quod si genuerit filium, ad usuram dantem, & amplius accipientem, nunquid vivet? Non vivet. Ezech. cap. 18. v. 13. Mutuum date, nihil inde sperantes, Lucæ cap. 6. v. 35. cujus sacri textus, licet prioribus verbis consilium duntaxat; posterioribus tamen præceptum contineri, patet ex c. Consuluit, c. Quam cit. & decisione Concilii Lateranensis sub Leone X. Sess. 10. paulò post pr. sicut illis. Vovete, & reddite Domino, Psalm. 75. v. 12. S. Thomas cit. art. 1. ad 4.*

Neque cum his pugnant verba Servatoris, adducta pro usurarum honestate; quia Imprimis nomine *Usuræ* iis intelligi potest lucrum proveniens ex negotiatione, vg. cambio vel societate, Molina *Tract. 2. de l. & l. disp. 304. n. 18.* Deinde; quia iis usuræ accipiuntur metaphoricè pro augmento meritorum, quòd talentorum aliorumque naturalium & supernaturalium donorum usu non minus sollicitè procurare eà Parabolâ Christus docet filios Lucis, quàm filii hujus Seculi quærunt lucrum temporale, ut notant *cit. S. Thomas ad 1. & Molina n. 18.*

Neque textus ex Deuteronomio relati-

lati, eum; quod Judæis usuras cum Gentibus exercere permillum fuerit, tanquam minus malum ad evitandum majus: quod Judæorum avara gens facile incurrisset, eas à fratribus quærendo: sicut alicubi inter Christianos lupanaria ad graviora carnis flagitia avertenda tolerantur, ut eum locum explicat *cit.* Doctor Angelicus *ad 2.* tum verò; quod juxta expositionem S. Ambrosii *can. fin. 14. q. 4.* Judæi constituti sint domini Regionum & omnium facultatum, quas illæ Gentes possidebant. Unde eas, sicut armis, sic aliis modis, & mutui contractu in speciem usurario, vindicare sunt permilli, ferè sicut Clericus à laico detenta bona beneficialia eorumque fructus simili modo repetere permittitur *c. 1. in fine, ubi Glossa fin. & aliis relatis Molina disp. cit. n. 17.*

9. Idem de Jure Naturali non obscure inde colligitur, quod SS. PP. & summi Pontifices, usuras illicitas esse, desumant, ex *cit.* aliisque textibus veteris Testamenti, ut patet ex *can. Quoniam & c. Quia & c. Super eo cit.* cujus tamen leges solum Morales, quæ Juris Naturalis præcepta sunt, obligant Christianos, *arg. c. Translato 3. de Constit.* ut advertit *cit.* Molina *disp. 304. n. 14.* & dictum in *Proemio n. 42.*

Ex rationibus, quibus usuras Jure Naturali prohibitas, suaderi solet, placet duplex. Prima; quia Jus Naturale exigat, illicitum esse modum acquirendi, quod, si permillum esset, fortunæ egentium facile absorberentur, & in necessitate constituti, pecuniis à feneratoribus quacunque lege acceptis, ad summam rerum inopiam facile redigerentur: quod per usuras merè lucratorias fieri, patet ex *c. Quanto 18. in fine.* & notant Panormit, *in c. cit. n. 2.* & Corrasius *Lib. 3. Miscell. cap. 21. n. 7.* Altera; quia Natu-

ralis æquitas non permittit; ut in commutatione, v.g. venditione pro re v.g. equo, cujus justum pretium summum 100. florenos non excedit, plus, v.g. 105. vel 110. exigantur: quod tamen faciunt feneratoribus, qui pro mutuo datis 100. exigunt 105. vel 110. præcisè vi contractus mutui.

Neque dicas primò, quia vel dena exigi & accipi pro usu, sive jure utendi pecuniâ, frumentò &c. mutuo concessò; quia pecuniâ mutuo datâ dominus non est mutuans, sed mutuarius; mutuum enim sic appellatur; quod *De meo tuum fit l. Mutuum 2. §. 2. ff. de Rebus creditis.* Unde illâ utendi jus ad hunc, non illum spectat; quia jus utendi pecuniâ aliisque rebus usu consumptilibus, quod conceditur in mutuo, ab ejus dominio non distinguitur, ut ostendit Gaill. *Lib. 2. Observat. 7. n. 4.* neque æstimationem & valorem rei auget; ut ad eò pro jure utendi pecuniâ creditâ aliquid exigens, id exigeret pro jure utendi re aliena, & specialem æstimationem non habente: quod utique repugnat Juri Naturali.

Neque secundò, quinque aut decem exigi pro commodo & utilitate, quam ex mutuo percipit mutuarius, cum; quia in hunc redundans commodum & utilitas de mutuantis jure nihil pretiò æstimabile demit aut minuit; quia eum non privat ipsâ sorte aut istius commodò; cum, si fors apud eum remaneret, nihil fructificaret: tum verò; quia, si propter solam utilitatem mutuarii ultra sortem aliquid exigere liceret, propter eandem solum vendi res carius posset; contra receptam doctrinam *cit.* S. Thomæ *cit. q. 77. art. 1. & dicta Lib. 3. tit. 17. n. 50.*

Neque dicas tertio, illa exigi pro obligatione pecuniâ mutuo datam intra annum v.g. non repetendi; quia pecuniâ

cuniam, aliásque res usu consumptibiles pro eo solùm tempore interest habere, pro quo usui esse possunt; & propterea earum possessio pro eo solùm tempore æstimabilis est, pro quo commodus est earum usus. Cùm ergo pro eo tempore, pro quo alteri mutuo dantur, earum usus mutuanti commodus non sit, pro eo tempore earum retentio pretiò æstimabilis, & carentia pro eo tempore compensabilis non est: nisi ex ejus carentia mutuanti damnum emergat, aut lucrum cesset &c. quod aliquò ultra fortem datò compensetur, ut ostendit *Esparza Cursus Theolog. Lib. 8. de Justitia q. 46. art. 5. § 6.*

13. Pro lucri usurarii defensione deducta difficilia non sunt Primum; quia II. Civiles multæ de Usuris tantùm Compensatoriis aut Moratoriis commodè explicantur, *Haunold. Tom. 3. de l. & l. Tract. p. n. 381.* Quæ autem de Lucratoriis agunt, eas tanquam minus malum ad vitandum majus permiserunt; quòd avaritia hominum in totum cohiberi non posset, ut ex *l. eos qui 26. C. hæc Rubr. defumit Arnold. Corvinus Enarrat. ejus Rubrica, §. Jure Civili: & correctæ sunt à SS. Canonibus, præsertim Clement. Unica, hæc Rubr. cujus dispositionem; quia violationem peccati & salutem animarum spirituales spectat, in Foro etiam & à Magistratu Seculari observandam, rectè advertit Covarruvias *Lib. 3. Var. cap. 1. n. 6. & Azor p. 3. Instit. Lib. 5. cap. 2. q. 5.**

14. Alterum; quia non est paritas inter pecuniam mutuo datam & vasa aurea commodata, vel potius locata, cùm; quia pecunia usu consummitur; non etiam vasa, quæ post usum remanent, ut eadem in specie five numero restitui possint: tum verò; quia dominium vasorum commodatorum vel locatorum manet penes commodantem vel locantem: pe-

cuniæ autem mutuatae dominium & consequenter eâ propriè dictò modò utendū jus in mutuatarium transit. *Modò, inquam, propriè dictò;* quia, si ad usum improprie dictum, vg. ad pompam & ostentationem concederetur, instar vasorum aliarumque rerum usu non consumptibilium, censeretur, *Tholosanus Lib. 2. de Usuris cap. 3. n. 7.*

Tertium; quia verum non est, quòd mutuatarius non patiatu injuriam; quia non consentit omnino liberè, sed usuras nullò justò titulo debitas partim à præsentè & urgente sua necessitate: partim à feneratoris, sine usuris mutuum dare nolentis, avaritiâ coactus & invitatus solvere censeatur, hoc ipsò; quod suum sponte jactare nemo præsumatur, *l. Cùm de Indebito 25. ff. de Probat. S. Thomas q. 13. de Malo, art. 5. & Molina disp. 304. cit. n. 11.*

ARTICULUS II.

De Usuris Moratoriis.

SUMMARIUM.

16. *Ha vel Legales, vel Judiciales sunt, vel Conventionales,*
17. *Quarum priores licitè exiguntur à creditore,*
18. *Si solutionis dilatio culpabilis sit.*
19. *Quò casu licitè exiguntur Conventionales,*
20. *Etiam cessante interesse creditoris:*
21. *Nisi apposta sint in fraudem usurarum,*
22. *Vel excedant culpam,*
23. *Vel, debiti parte solutà, tota exigantur.*
24. *Sola Conventionales ante sententiã condemnatoriam debentur.*

Morato-